

σφάλου θά ἦτο ἐπιχείρησις παρακεκινδυνευμένη. Ἐπὶ πολὺν χρόνον, διακοῦντος τοῦ πλοῦ, ὤφειλον νὰ ἀποκρούσῃ τὰς ἐπιθέσεις τῶν θαλασσιῶν ἔρχων, νὰ ὑφίστανται φοβερὰν πείναν, νὰ πρέφονται διὰ πτηνῶν φονευομένων διὰ λίθων, καὶ ὤων εὐρισκομένων εἰς τὰς ἐρήμους ἀκτὰς, νὰ ἐλπίζωσι καὶ νὰ ἀπελπίζωνται, νὰ χαίρωσι καὶ νὰ κλαίωσι, νὰ μεταμέλωνται ἐνίοτε διότι ἐγκατέλειψαν τὴν Νέαν Ζέμπλην, νὰ ἐπικαλῶνται τὴν καταίτιδά, νὰ ἐπιθυμῶσι τὸν θάνατον! Συγκάκις ἠναγκάζοντο νὰ σύρωσι τὰς λέμβους αὐτῶν ἐπὶ τῶν παγετωδῶν πεδίων, νὰ προσδένωσιν αὐτὰς ὅπως μὴ παρασυρθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, νὰ συσφιγγῶνται ἅπαντες ἐν ἀδελφικῷ συμπλέγματι ἐν τῷ μέσῳ τῆς γιόνου, ὅπως ἀνθίστανται κατὰ τοῦ ψύχους, νὰ ζητῶσιν ἀλλήλους ἐν τῷ σκότει τῆς οὐμίχλης, νὰ κλῶνται ὀνομαστὶ, νὰ ἄπτωνται ἀλλήλων ἐκ φόβου μὴ τις ἀπωλέσθῃ, καὶ ἵνα μεταδίδωσιν ἀμοιβαίως ἑαυτοῖς θάρρος.

Πλὴν ἀλλ' ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιέξωσιν ἅπαντες κατὰ τοσοῦτων φοβερῶν δοκιμασιῶν, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Καὶ αὐτὸς ὁ Barendz, ὅστις ἐπεδιδάσθη ἀσθενῆς, ἠσθάνθη μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ προηγγίζεν, ἐφ' ᾧ καὶ εἰδοποίησε τοὺς συντρόφους του. Ἐν τούτοις δὲν ἔπαυσεν, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν, διευθύνων τὴν θαλασσοπλοίαν καὶ καταβάλλων πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως συντάμῃ εἰς τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα ὄντα τὸ φοικῶδες ταξίδιον, οὗτινος ἐγίνωσκεν ὅτι δὲν θὰ εἶδῃ πλέον τὸ τέλος. Ἡ πνοὴ αὐτοῦ ἐσβέσθη καθ' ἣν ὥραν ἐπεσκόπει γεωγραφικὸν χάρτην. Ὁ τεταμένος αὐτοῦ βραχίον καταπέσσε νεκρὸς δεικνύων τὴν μεμακρυσμένην γῆν, ἣ δὲ τελευταία αὐτοῦ λέξις ἦτο ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλή.

Ἐν τῷ ὄρωι τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου συνήντησαν — καὶ ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ μετὰ ποίαις χαρᾶς — ρωσικὸν πλοῖον, ὅπερ ἔδωκεν αὐτοῖς τροφὰς, οἶνον καὶ φάρμακον καλούμενον *ochléaria* πρὸς θεραπείαν τῆς στομακῆκῆς, ἐξ ἧς πολλοὶ ναῦται ἔπασχον καὶ διὰ τοῦ φαρμάκου τούτου ἰάθησαν. Παρέπλευσαν τὴν Σιβηρίαν, συνήντησαν καὶ ἄλλα ρωσικὰ πλοῖα, ἅτινα καθίσταντο ὅσμηρα πολυπληθέστερα, καὶ ἐφωδιάσθησαν διὰ προσφάτων τροφῶν, αἵτινες ἀνεζωπύρωσαν τὰς δυνάμεις των.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν, πυκνοτάτῃ οὐμίχλῃ ἀπεχώρησε τὰς δύο λέμβους. Ἐν τοσοῦτῳ ἀμφότεραι παρέκαμψαν τὸ ἀκρωτήριον *Candnoes*, καὶ, οὐρίου πνέοντος ἀνέμου, διέτρεξαν ἐν διαστήματι τριάκοντα ὥρων ἔκτασιν ἑκατὸν εἰκοσι μιλίων, μεθ' ἣν τὰ πληρώματα συνητήθησαν ἀλαλάζοντα.

Ἄλλ' ἔτι μείζων χαρὰ περιέμενεν αὐτὰ ἐν *Kilduin*, ὅπου εὗρον ἐπιστολὴν τοῦ *van de Rijn* κυβερνήτου τοῦ ἐτέρου πλοίου, τοῦ ἀναχωρήσαντος μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς νήσου *Texel*, δι' ἧς ἀνήγγελλε τὴν ἀφίξιν του. Ὀλίγον μετέπειτα ἡ λέμ-

βος καὶ ἡ φορτηγὴς συνήντησαν τὸ πλοῖον εἰς *Kola*. Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν οἱ ναυαγοὶ τῆς Νέας Ζέμπλης ἐπανέβλεπον τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των ἐκ τῆς νήσου τῶν ἄρκτων, καὶ τὴν ἐχαίρετσαν μετὰ φρενητιώδους χαρᾶς.

Οἱ συνοδοιπόροι τοῦ *van de Rijn* καὶ τοῦ *Barendz* ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων, διηγῆθησαν τὰς παρελθούσας περιπετειὰς αὐτῶν, ἔκλαυσαν τοὺς ἀπολεσθέντας φίλους καὶ ἐλθσάθησαν τὰ δεινὰ, ἀὐπέστησαν. Ἀκολουθῶς διηγήθησαν ἅπαντες εἰς Ὀλλανδίαν, ἔθνα ἐθάσαν πᾶσι καὶ ἀβλαβεῖς τὴν 29ῃν Ὀκτωβρίου 1597, ἧτοι τρεῖς μῆνας ἀφ' οὗτοῦ ἐγκατέλειψαν τὴν περιήγησιν καλύβην. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐκβάσις τῆς τελευταίας ἐπιχειρήσεως, ἣν ἀπεπειράθησαν οἱ Ὀλλανδοὶ, ὅπως διανοίξωσι νέαν ὁδὸν εἰς τὸ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐμπορίον διὰ τῶν πολικῶν θαλασσῶν.

Μετὰ τρεῖς σχεδὸν αἰῶνας, τῷ 1870, ὁ πλοίαρχος σουηδικοῦ πλοίου ριφθέντος ὑπὸ τῆς τρικυμίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νέας Ζέμπλης, ἀνεῦρε τὸν σκελετὸν πλοίου, καὶ καλύβην περιέχουσαν δύο λέβητας, ἕν ἐκκρομῆς, ἕνα σωλῆνα πυροβόλου, ἕν ξίφος, ἕνα πέλεκυν, ἕνα αὐλὸν, μίαν βίβλον, κιβώτιά τινά πλήρη ἐργαλείων καὶ ῥάκη ἐνδυμάτων σεσηπότων.

Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα, ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν ὡς ἀνήκοντα εἰς τοὺς ναύτας τοῦ *Barendz* καὶ *Heemskerck*, ἐκομίσθησαν ἐν Ἡράκλῳ εἰς Χάγην, καὶ κατετέθησαν ὡς λείψανα ἰσθᾶ ἐν τῷ ναυτικῷ μουσεῖῳ.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ]

ΓΓ.

ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ

Λαμπρὸν δεῖγμα τῆς μετριοφροσύνης τοῦ Κοραῆ ἀναφέρει ὁ κ. Α. Ζ. Μάμουκας ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ προτασομένῳ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τῶν μετὰ θάνατον ἔργων τοῦ μεγάλου διδασκάλου. Ἰδού πῶς διηγεῖται τὰ περὶ τούτου:

«Οἱ τῆς πόλεως τῶν Κυδωνιῶν προεστῶτες καὶ τοῦ ἐκεῖ Γυμνασίου ἔφοροι, δι' ἐπιστολῆς των ἀπὸ 3 Ἀυγούστου 1814, ἔπεμψαν πρὸς τὸν Κοραῆν, διὰ τοῦ ἐν Σμύρῃ Στεφάνου Ῥάλλη, γρόσια 5,000, ἵνα ἀγοράσῃ διὰ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου των βιβλία καὶ ὄργανα τῆς φυσικῆς ὁσ' αὐτὸς ἤθελε κρίνῃ χρήσιμα. «Ἐν μόνον ὄργανον, »(ἐπέφερον) προσδιορίζομεν ἡμεῖς, τὸ ὁποῖον ἀναγκαιότατον στοχαζόμεθα καὶ ἐπιθυμοῦμεν »πολλὰ νὰ ἴδωμεν, τὴν εἰκόνα δὴλα δὴ τοῦ Ἄδαμαντίου Κοραῆ. Θέλομεν αὐτὴν διὰ στολισμὸν »τοῦ Γυμνασίου, καὶ διὰ νὰ παρακινώμεθα καὶ »ἡμεῖς καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν εἰς τὴν παιδείαν διὰ »τοιούτου μέσου. Ἄν λείψῃ, ὃ μὴ γένοιτο, ἄλλο »ὄργανον ἀποφασιστικὰ δὲν θέλομεν». Πρὸς ταῦτα ὁ Κοραῆς ἀπαντήσας τῇ 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1815 ἔτους, ἔγραψεν: «... Ὁ φίλος διδάσκαλος σὰς θέλει σὰς εἰπεῖν τί ἐπραξα καὶ τί μέλ-

»λὼ νὰ πράξω περὶ τῶν σταλθέντων ἀργυρίων
 »σας . . . Περί δὲ τῆς ὁποίας ζητεῖτε εἰκόνας, ἡ
 »γνωμὴ μου ἦτο νὰ σιωπήσω δλότιστα· ἀλλ' ἔ-
 »πειτα συλλογισθεῖς, ἔκρινα ὅτι δὲν ἦτο δίκαιον
 »νὰ μὴ σᾶς ἀποκριθῶ περὶ τούτου. Ἀκούσατε,
 »λοιπὸν, φίλοι μου ὁμογενεῖς, τί μ' ἐσυνέβη. Μ'
 »ἤθλον ὅτι ἡ ἐντροπὴ δὲν εἶναι γεροντικὸν ἰδίω-
 »μα, ἐξεκοκκίησα, μὰ τὴν κοινήν μας Πατρί-
 »δα! ὅταν ἦλθα εἰς ἐκεῖνο τῆς ἐπιστολῆς σας
 »τὸ μέρος. Ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς, φίλοι μου,
 »δὲν ἔχει ἀκόμη ἀξιόους εἰκόνας ἀνδρας. Εἰς τὴν
 »ἐξουσίαν ὅμως τῶν κατὰ πόλεις προσεστώτων
 »εἶναι νὰ ταχύνωσι τὸν ποθητὸν ἐκεῖνον χρόνον,
 »ὅταν μέλλωσι νὰ γεννηθῶσι καὶ τοιοῦτοι ἀν-
 »δρες. Εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλέπουσι καὶ
 »εἰ κόποι ὄλων ἡμῶν, ὅσοι νομιζόμεθα καὶ ὀνο-
 »μαζόμεθα σπουδαῖοι, ὅχι νὰ λάβωμεν ἡμεῖς εἰ-
 »κόνας, ἀλλὰ νὰ φέρωμεν τὴν Ἑλλάδα εἰς κα-
 »τάστασιν νὰ γεννηθῆ καὶ πάλιν, ὡς ἐγέννα καὶ
 »πάλαι, ἀξιόους εἰκόνας ἀνδρας. Ἐν τούτῳ δὲν
 »σᾶς πληροφοροῦ, εἶναι τρόπος ἄλλος, ἀγαπητοί
 »μου Κυθωνιάται, μήτ' ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον γέ-
 »ροντα νὰ κάμνετε νὰ ἐντρέπωμαι, καὶ σεῖς νὰ
 »προξενήσητε καὶ εἰς τὰ τέκνα σας τὴν εὐχαρί-
 »στησιν νὰ ἰδωσιν ὅτι εἰς ἐσᾶς δὲν συγχωρεῖ
 »ἀκόμη τῆς Ἑλλάδος ἡ παρούσα κατάστασις νὰ
 »ἴδετε. Ποῖος τρόπος; Καλῆ εἰκὼν νὰ χαλκογρα-
 »φῆ καὶ νὰ τυπωθῆ χρειάζονται τοῦλάχιστον
 »300 γρόσια προσθέσαστε τὰ 300 ταῦτα γρόσια
 »εἰς τὰ κατ' ἔτος διορισθέντα 400 διὰ τὴν αὐ-
 »ξησιν τῆς βιβλιοθήκης σας, καὶ πέμψατέ τα
 »πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ φίλον μου κύριον Α. Βασι-
 »λεῖου. Ἀσυγκρίτως πλειότεραν ὠφέλειαν θέλου
 »λάβει τὰ τέκνα σας ἀπὸ τὴν καλὴν βιβλιοθή-
 »κην παρὰ ἀπὸ ἀψύχους εἰκόνας . . .»

»Καὶ ταῦτα μὲν ἔγραφεν ὁ Κοραῆς πρὸς τοὺς
 Κυθωνιάτας ζητήσαντας τὴν εἰκόνα του. Ἐπειδὴ
 δὲ μετὰ τινα καιρὸν ἐξετυπώθη ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ
 αὐτοῦ καὶ διεδόθη ἀνά πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τὸ
 εἰκόνισμά του, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν· Ἑλλάς,
 τὴν σὴν εἰκόνα ἀθάνατον ὄραν βουλομένη, σοῦ
 μὴ δίδοντος, ὄμμασιν Ἑλληνας ζωγράφου ὑψ-
 ἤρπασε, δὲν κρίνω ἄσκοπον νὰ ἀφηγηθῶ ἕδε τὸ
 περὶ τούτου, ἄγνωστον ἴσως εἰς πολλοὺς, ἱστο-
 ρικόν.

»Διέτριβεν εἰς Παρισίους κατ' ἐκεῖνον τὸν και-
 ρὸν ὁ Σταμάτιος Δημητρίου Ῥοδοκανάκης, χιὸς
 εὐπατρίδης, πάνυ οἰκεῖος τῷ Κοραῆ. Ἡμέραν τινα
 ἐν συνδιαλέξει ὁ Ῥοδοκανάκης μετὰ τῆς συνή-
 θους οἰκειότητος ἀπήτησε παρὰ τοῦ Κοραῆ ὡς
 χάριν νὰ προσδιορίσῃ ὥραν ἐκ τῶν τῆς ἀνεσεῶς
 του, ὅπως ἔλθῃ παρ' αὐτῷ ζωγράφος νὰ τὸν εἰ-
 κονογραφῆσῃ, διότι (ἔλεγε) «πολὺ ἐπεθύμει
 νὰ ἔχῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του τὴν εἰκόνα τοῦ καλοῦ
 συμπολίτου καὶ φίλου του». Ὁ Κοραῆς τῷ ἀπήν-
 τησεν ἀστεϊζόμενος· «ὦ! ὠραῖο ἀνθρώπου εἰ-
 κόνα ἐπεθύμησας. Τοῦ φίλου του ὁμως ἐπιμύ-

τως παρακαλοῦντος, ὑποπτευθεῖς μὴ ἡ αἴτησις
 ὑπέκρυπτε σκοπὸν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν πα-
 ράκλησιν τῶν Κυθωνιατῶν, ἀνέλαβεν ἀμέσως ὕ-
 φρος σοβαρὸν, καὶ εἶπεν ἐντόνως· «Οὐδέποτε θέλω
 συγκατατεθῆ νὰ ζωγραφηθῶ. Εἰκόνας ἀξιοὶ εἶναι
 μόνοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες. Ἐγὼ δὲ πολὺ ἀπέχω
 τοῦ νὰ ἦμαι, ἢ νὰ ὀνομάζωμαι, τοιοῦτος».

»Συνέβη μετὰ τινα χρόνον νὰ ἔλθῃ εἰς Παρι-
 σίους νέος Πολωνός, εὐ ἡγμένος, ὁ ὁποῖος περιη-
 γούμενος τὴν Εὐρώπην ἐκόμιζε πρὸς τὸν Ῥοδο-
 κανάκην συστατήρια παρ' ἐμπόρων φίλων του γράμ-
 ματα. Τοῦτον περιποιήθη ὁ Ῥοδοκανάκης. Φι-
 λοξενούμενον δὲ παρ' αὐτῷ τὸν συνάδευε καὶ εἰς
 ἐπίσκεψιν τῶν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ἐκεῖνῃ ἀξίων
 θεῶς μνημείων. Λόγου ποτὲ συμπεσότος ἐν ταῖς
 ἰδιαιτέρας μετὰ τῶν συνδιαλέξεσι περὶ τῶν
 διασημοτέρων εὐρωπαϊκῶν ζωγράφων, ὁ Ῥοδοκα-
 νάκης, κατανοήσας ὅτι ὁ ξένος του δὲν ἦτο ἀμοι-
 ρος τῆς ζωγραφικῆς, τῷ ἀπεκάλυψε τὸν ἐγκάσ-
 θιον πόθου του περὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Κοραῆ. «Δὲν
 θὰ εἶναι εὐκόλον τὸ ἔργον, τῷ εἶπεν ὁ ξενιζόμε-
 νος, μὴ συναινοῦντος τοῦ εἰκονισθησομένου». Με-
 τὰ διαφόρους συσκέψεις ἐλογίσθη ὡς μόνον κα-
 τάλληλον τῇ ἐξῆς τέχνασμα· Ὁ μὲν Ῥοδοκανά-
 κης νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν γνωριμίαν τοῦ Κοραῆ
 τὸν ξένον του ὡς φιλέλληνα, ἐπιθυμοῦντα νὰ γνω-
 ρίσῃ προσωπικῶς τὸν ὑπὸ πάντων διὰ τὰς ἀρί-
 στας ἐκδόσεις του ἐπαινούμενον ἄνδρα, αὐτὸς δὲ
 (ὁ Πολωνός) ἐφ' ὅσῃ ὥραν διαρκέσῃ ἡ ἐπίσκεψις,
 νὰ καταβάλῃ πᾶσαν σπουδὴν εἰς τὴν ἀντίληψιν
 τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου τοῦ εἰκονισθη-
 σομένου. Ἡ ἐπίσκεψις ἐγένετο κατὰ τὰ οὕτω συμ-
 φωνηθέντα, καὶ παρετάθη, τοῦ Ῥοδοκανάκη μη-
 κύνοντος ἐπιτηδῆς τὸν λόγον. Ἐν τῇ ἀποχωρήσει
 τῶν δύο ἐπισκεπτῶν, καθ' ἣν ἐγένοντο ἀμοιβαῖαι
 φιλοφρονήσεις, ὁ Πολωνός ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ
 ἐπισκεφθῆ καὶ πάλιν τὸν Κοραῆν εἰς ἀποχαιρετι-
 σμόν.

»Ἀπελθὼν εἰς τὸν οἶκον, ἔνθα ἐφιλοξενεῖτο,
 ἡσχολήθη ἀμέσως εἰς τὸ σχεδιογράφημα κατὰ
 τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀντίληψιν, συμβουλευόμενος κα-
 ποτε τὸν Ῥοδοκανάκην καὶ τὸν ἐν Παρισίοις, ἔτι
 τότε διατρίβοντα Νεόφυτον Βάμβαν. Ὅτε συνε-
 τελέσθη τὸ σχέδιον, ἀπῆλθεν ἐκ νέου εἰς τὸν Κο-
 ραῆν προσάσει τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ· καὶ ἡ δευ-
 τέρα αὕτη ἐπίσκεψις ἐπέθηκε τέλος εἰς τὸ τέ-
 χνασμα.

»Ἐξάλλοι ἐγένοντο τότε ὑπὸ τῆς χαρᾶς ὁ τε
 Ῥοδοκανάκης καὶ ὁ Βάμβας· καὶ ὁ μὲν πρῶτος
 παρέδωκεν ἀμέσως εἰς χαλκογράφον τὸ σχεδιο-
 γράφημα· ὁ δὲ Βάμβας συνέταξε τὴν ἀνωθι ἐκ-
 τεθεῖσαν ἐπιγραφὴν, ἐν ἣ ἀπέκρυψεν ἐπιτηδῆς τὴν
 ἐθνότητα τοῦ ζωγράφου, ὀνομάσας αὐτὸν Ἑλ-
 ληνα (ὡς πρεσβεύοντα τὸ ἀνατολικὸν ὀρθόδοξον
 δόγμα), ἵνα μὴ παροργισθῆ κατ' ἀμφοτέρων τῶν
 συμπολιτῶν καὶ φίλων του ὁ Κοραῆς, εἴ ποτε ἀ-
 πεκαλύπτετο τὸ κατασκευάσμα, δι' οὗ κατωρ-

θώθη νά ὑφαρπασθῆ ἡ εἰκὼν ὀμμασιν Ἑλληνας δῆθεν ζωγράφου.

» Ἀφοῦ ἱκανά τῆς εἰκόνας ἀντίτυπα ἐξετυπώθησαν, προσῆλθεν εἰς τὸν Κοραῆν ὁ Ῥοδοκανάκης, καὶ φέρων ἐν ἀνά χεῖρας τὸ τῷ ἐπέδειξε μετ' ἀγαλλιάσεως. Φρικτὰ παρωργίσθη τότε ὁ Κοραῆς.

— Μὴ θορυβείσθε, παρακαλῶ, τῷ εἶπεν ὁ Ῥοδοκανάκης, ἀλλ' εὐφράνθητε καθὼς ἐγώ, ὅτι οὐτῶ, χωρὶς ἡμεῖς νὰ θέλετε, ἐξεπληρώθη ὁ ἐγκάρδιός μου πόθος, ὁ ὁποῖος εἶναι κοινὸς ὅλων τῶν Ἑλλήνων πόθος». Τι νὰ εἶπῃ τότε ὁ Κοραῆς; Περιέστειλεν ἐν ἑαυτῷ τὸν θορυβὸν τῆς ψυχῆς του, οὐδὲν δυνάμενος νὰ πράξῃ περὶ πράγματος τετελεσμένου.

» Οὕτω κατωρθώθη ἡ τύπωσις καὶ διάδοσις τῆς κατὰ πρῶτον ἐκδοθείσης εἰκόνας τοῦ Κοραῆ παρὰ τὴν θέλησιν καὶ ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ μετὰ τὴν τελευταίαν του καὶ δευτέρα ἐκδοσις, ἔχουσα παρὰ πόδας τὴν ἐπιτάφιον ἐπιγραφήν του».

ΙΩΣΗΦ ΜΕΤΣΟΦΑΝΤΗΣ

Ὁ Ἰωσήφ Μετσοφάντης (Mezzofanti) ἐγεννήθη ἐν Βονωνίᾳ τῷ 1771, ὅπου ἐδίδαξεν ἀργότερον τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἄλλας ἀνατολικὰς γλώσσας. Κατὰ τὸ 1830 ἐστάλη ἐντολήν τινα ἐπιτετραμμένος εἰς Ῥώμην, ὅπου καὶ τὸν ἠγάπησεν ὁ Πάπας Γρηγόριος Γ'. Κατὰ τὸ 1833 διεδέχθη τὴν διάσημον Ἄγγελον Μάων ὡς διευθυντὴς τοῦ Βατικανοῦ. Κατὰ τὸ 1838 ἀνηγορεύθη καρδινάλις, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ 1848.

Ὁ Στίναρ Ῥόζε γράφει, ἐν ταῖς ἀπὸ τὴν βόρειον Ἰταλίαν ἐν ἔτει 1817 ἐπιστολαῖς του: «Ὁ Μετσοφάντης, ὅστις μάλιστα ἔχων ἡλικίαν 36 ἐτῶν, ὅτε τὸν ἐγνώρισα, ἀνεγίνωσκεν 22 καὶ ὠμίλει συνασπασμένοις 18 γλώσσας εὐκρινέστατα. Γερμανός τις ἀξίωματικός ὠμολόγει ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ τὸν διακρίνῃ ἀπὸ Γερμανόν ὑπῆρέτης μου δὲ Συμωναῖος ἔλεγεν ὅτι εὐκόλως ἤθελε τὸν ὑπολάβει τις ὡς Γραικὸν ἢ Ὄθωμανόν. Ἀλλ' ἐγὼ ἐθαύμασα μάλιστα ὅτι ποτὲ δὲν περιέπιπεν εἰς σφάλματα κοινὰ καὶ εἰς τοὺς Σκώτους καὶ τοὺς Ἰρλανδοὺς αὐτούς. Διέφερε δὲ τῶν ἄλλων γλωσσομαθῶν καὶ κατὰ τὴν ἀληθῆ παιδείαν».

Ὁ βαρὼν Ζάκ, ἀστρονόμος Οὐγγρος, πολὺ γλωσσος καὶ αὐτὸς, λέγει κατὰ τὴν ἀστρονομικὴν του ἀνταπόκρισιν: «Ἡ δακτυλοειδὴς ἐκλειψὶς τοῦ ἡλίου ἦτο τὸ πρῶτον περιεργότατον φαινόμενον εἰς ἐμὲ, ὃ δὲ καθηγητὴς Μετσοφάντης τὸ δεύτερον. Ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνὴρ ὠμίλει 32 γλώσσας, ζώσας καὶ νεκράς. Μοὶ ὠμίλησεν οὐγγριστὶ μὲ τοσαύτην ἀκρίθειαν περὶ τὴν γλώσσαν, ὥστε ἔμεινα τῷ ὄντι ἔκθαμβος» ἔπειτα μοὶ ὠμίλησε γερμανιστὶ πρῶτον κατὰ τὴν σαξωνικὴν (τὴν ἀριστὴν δηλ.) προφορὰν, ἔπειτα δὲ κατὰ τὴν αὐστριακὴν καὶ σουαβικὴν διάλεκτον, ἀλλὰ τοσοῦ-

τον ὀρθῶς καὶ χαριέντως, ὥστε ἐξεπλάγην. Ὁμίλησε προσέτι ἀγγλιστὶ πρὸς τὸν πλοίαρχον Σμιθ, ῥωσιστὶ δὲ καὶ πολωνιστὶ πρὸς τὸν πρίγκιπα Βαλκόνσκη μὲ τὴν αὐτὴν ἐτοιμότητα καὶ εὐστροφίαν, ὡς ἂν ὠμίλει τὴν πατρικὴν του γλώσσαν· κατὰ τὸ δεῖπνον, ἀφ' οὗ τῷ ὠμίλησα εἰς ἄλλας τινὰς γλώσσας, μοὶ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν νὰ τῷ ὀμιλήσω καὶ βλαχιστὶ· αὐτὸς δὲ παρευθὺς ἤρχισε ἐπιτροχάδην νὰ δημηγορῇ, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ τὸν διακόψω λέγων: «Βοαδύτερά, αἰδεσιμώτατα, διότι δὲν δύναιμι νὰ σ' ἀκολουθήσω».

Ὁ Βύρων, γνωρίσας τὸν Μετσοφάντην (1821) λέγει περὶ αὐτοῦ: «Ἔινε βαθὺς γλωσσοδύμων· πρέπει νὰ ἐχρημάτιζε γενικὸς διερμηνεὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ πύργου τῆς Βαβυλῶνος. Τὸν ἐδοξίμασα εἰς πάσας τὰς γλώσσας, ὅσας ὀπωσοῦν γνωρίζω, καὶ πάντοτε μὲ ἐξέπληξεν, ὡς καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἀγγλικῆς».

Ὁ δανὸς συγγραφεὺς Μάλδεχ, συνομιλήσας μετὰ τοῦ Μετσοφάντου, λέγει ὅτι σπανίως ὑπάρχει διάλεκτος, τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ὀμιλῇ ὁ θαυματουργὸς οὗτος γλωσσοδύμων. Τὸν εὗρον συνομιλοῦντα μὲ γερμανόν· ὅτι δὲ ἐμείναμεν μόνοι καὶ ἐγὼ τῷ ὠμίλησα γερμανιστὶ, αὐτὸς μὲ διέκοψε δι' ἐρωτήσεώς τινος εἰς τὴν δανικὴν, τὴν ὁποίαν προσέειπε καὶ ὠμίλει ὀρθότατα. Ὁ Μετσοφάντης δὲν εἶνε μόνον γλωσσομαθὴς, ἀλλὰ καὶ ἀληθὴς σοφός».

Ὁ κ. Φλέκ ἐξέδωκε μακρὰν σημείωσιν περὶ τοῦ Μετσοφάντη, ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἀκόλουθα: «Ὁμίλησέ ποτε τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν εἰς τὸ Βατικανόν πρὸς ἀνθρωπὸν τινα ἐλθόντα ἐκεῖ, ἔπειτα ἐθραϊκὰ μὲ εὐπατρίδην τινα Ῥώσσον, λατινιστὶ δὲ καὶ γερμανιστὶ μὲ ἐμὲ, δανιστὶ μὲ ἀρχαιολόγον τινα Δανὸν, ἐκεῖ τυχόντα, ἀγγλιστὶ μὲ ἄλλον καὶ ἰταλιστὶ μὲ πολλοὺς. Ποτὲ δὲν περιηγήθη εἰς ξένους τόπους».

Ἀνώνυμός τις περιηγητὴς Ῥώσσος, ἐκδοὺς ἐπιστολάς τινας ἐκ Ῥώμης, λέγει περὶ τοῦ Μετσοφάντη: «Δις ἐπισκέφθη τὸν παράδοξον τοῦτον ἀνθρωπὸν, τοῦ ὁποῖου μέχρι τοῦδε δὲν ἔχει παρόμοιον ὁ σοφὸς κόσμος. Ὁ Καρδινάλις Μετσοφάντης ὠμίλησεν ὀκτὼ γλώσσας ἐνώπιόν μου· διελέχθη μάλιστα καὶ ῥωσιστὶ ὀρθῶς καὶ σαφέστατα. Καὶ προθεστικῶς δὲ ἦδη τὴν ἡλικίαν ἐξακολουθεῖ νὰ μανθάνῃ νέας γλώσσας· πρὸ τίνος ἔμαθε τὴν κινεζικὴν. Τὸν παρεκάλουν νὰ μοὶ δώσῃ σημείωσιν τῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων τὰς ὁποίας ὠμίλει. μοὶ ἔστειλε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ γεγραμμένον ἰδιοχειρῶς εἰς 56 γλώσσας, ἐξ ὧν 30 ἦσαν εὐρωπαϊκαί, 17 ἀσιατικά, 5 ἀφρικανικά καὶ 4 ἀμερικανικά. Ἔινε τῷ ὄντι ἀπὸ τὰ περιεργότατα φαινόμενα τῆς αἰωνίου ταύτης πόλεως».

Ὁ Μετσοφάντης συνομίλει ἰδιαιτέραν τινα διάλεκτον μὲ ἕκαστον τῶν πολυαριθμῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου, με-